

Концепция по чл. 9, ал. 2, т. 4

Наименование на проекта

Двойни портрети / Double Portraits

1. Кураторска и художествена идея

Проектът „Двойни портрети / Double Portraits“ изследва портрета като форма на публично представяне, власт и символно наточаване в съвременния свят. В основата му стои разбирането, че всеки публичен образ функционира едновременно в два ясно разграничени, но взаимосвързани плана: **иконичен, стилизиран и широко разпознаваем слой**, и **реалистичен, конкретен и персонализиран слой**, който често остава скрит зад символите, чрез които възприемаме властта.

В серията „Двойни портрети“ видимият слой е изграден от образи и знаци, които принадлежат на глобалната визуална култура: анимационни герои като Мики Маус, Мечо Пух и Бебе Бос; символи на държави; логотипи на международни корпорации; двете страни на медала за Нобеловата награда за мир; както и цитати от емблематични произведения на съвременното изкуство, включително трансформираната в логотип корона от живописца на Жан-Мишел Баския. Този иконичен слой функционира като визуален език на масовата култура – опростен, въздействащ, лесно разпознаваем и привидно безличен.

Под този слой обаче се намира второ, невидимо без техническо посредничество ниво – **реалистичният портретен слой**, в който са изобразени конкретни политически и публични фигури, оказали реално влияние върху глобалните процеси в началото на ХХІ век. Сред тях са действащи и исторически лидери като Доналд Тръмп, Владимир Путин и Си Дзинпин, както и вече покойни фигури с дълготрайно символно присъствие като кралица Елизабет II и Алексей Навални. В този слой присъстват и фигури, пребивавали кратко, но показателно в политическото поле, като Илон Мъск – представители на нов тип власт, разположена между политика, икономика и технология.

Художествената практика на Петко Дурмана последователно работи с това разслояване на образа. Класическият живописен портрет не е краен резултат, а **входна точка към второ ниво на възприятие**, което може да бъде достигнато само чрез инструмент – инфрачервена визуализация, видео или камера. По този начин проектът поставя под въпрос доверието в образа като носител на истина и стабилна идентичност и насочва вниманието към механизмите, чрез които публичните фигури биват стилизирани, опростявани и превръщани в символи.

Кураторската идея е изградена около напрежението между **иконата и лицето**, между символа и човека, между това, което се вижда лесно, и това, което изисква усилие, позиция и инструмент, за да бъде разкрито. Проектът не предлага на зрителя готово послание, а го

въвлича в процес на наблюдение и сравнение, в който самият акт на гледане се превръща в критично действие.

В този смисъл „Двойни портрети“ не разглежда властта като абстрактно понятие, а като визуална конструкция – система от образи, които скриват реални лица и реални решения. Серията изследва как иконичните образи на масовата култура могат едновременно да маскират и да усилват политическото присъствие, превръщайки портрета в поле на напрежение между привидното и действителното.

2. Връзка с темата и контекста на Венецианското биенале

За 61-ото издание на Венецианското биенале на изкуствата през 2026 г. е обявена официалната кураторска тема „**In Minor Keys**“ (**в минорни тоналности**), предложена от Койо Коуо, чиято визия ще бъде реализирана в съответствие с нейните основни идеи и намерения.

Темата „In Minor Keys“ метафорично препраща към музикалните минорни тоналности - режими, които обикновено предизвикват **по-чувствително, по-рефлексивно и емоционално преживяване**, вместо грандиозност и експлозивност. Тя поставя акцент върху **по-нюансирани, интимни, дори скрити регистри на възприятие**, които канят зрителя да се обърне към по-деликатни, медитативни, съзерцателни и дори несвършени аспекти на човешкото състояние.

В този контекст „Двойни портрети“ предлага **последователно изследване на образа не като твърдо дадена идентичност, а като поле на вътрешно напрежение**. Проектът не търси визуални триумфи или зрелищни ефекти, а създава пространство, в което образът се разслоява: между това, което е първично видимо, и това, което се разкрива само чрез инструменти и посредничества. Подобно на „минорните тоналности“, той работи не в дебели, ярки акценти, а в *подтекстовете, емоционалните резонанси и невидимите връзки*.

Конкретно, чрез употребата на двойни визуални пластове (живописен портрет / технологично посредничен образ), проектът задава въпроси за **начина, по който гледаме, и механизмите, чрез които образът се натовазва с контекст и значение**. Това създава поле на рефлексия, което е в директен резонанс с темата „In Minor Keys“ – **вниманието към по-тънките, по-сложни и по-деликатни аспекти на визуалното и социалното възприятие**, вместо към грубата драматичност.

По този начин проектът не само се вписва, но и **диалогизира** с основната кураторска тема на Биеналето 2026: не чрез имитация или съответствие на форми, а чрез засягане на принципите на внимание, нюанси, чувствителност и скрити структури в образа – качества, които „минорните тоналности“ предлагат като метафорична рамка за съвременното възприемане на света.

3. Връзка с пространството *Sala Tiziano* и контекста на Венеция

Проектът „Двойни портрети / Double Portraits“ е разработен специално за **Sala Tiziano**, пространство с богата историческа и културна памет, чиито архитектурни характеристики са неотделима част от кураторската логика на изложбата. Sala Tiziano е част от комплекс с архитектурни и духовни пластове, който носи следи от монашески функции и репетиции на ритуали на публичност и съзерцание. В този контекст пространството не е „неутрална кутия“, а среда със собствена историческа тежест - място, където визуалните образи могат да бъдат поставени под напрежение между презентирането и интериоризацията, между външната фасада и вътрешния смисъл.

Венеция - градът, който е домакин на биеналето - функционира като **дълбок, многопластов символичен контекст** за този проект. От античността до модерността Венеция е била **град на посредници**: търговци, дипломати, банкери и пътешественици. Нейните лагуни и канали, дворци и площадни павета са били не само сцена на политическа и икономическа власт, но и на *всекидневни маски и роли* - където публичното лице често се размива със скрития контекст на интереси и зависимости. Най-известният символ на тази двойственост са **венецианските маски**: едновременно притегателни, пищни и загадъчни, те скриват личността, докато заявяват присъствието ѝ - същият принцип, който проектът *Двойни портрети* изследва в художествен ключ.

В историята на Венеция именно *монетарните практики* - банкирането, кредитирането, обменът на капитали - създават усложнени мрежи от видими и невидими влияния; това не са само материални механизми, а социални и образни структури, които оформят това кой се вижда и кой остава скрит. Тази двойственост - между публичния лик и задкулисието на властовите механизми - е пряко свързана с идеята за двойния образ в изложбата: онова, което е видимо за всички, срещу онова, което става видимо само при *техническо, концептуално посредничество*.

Венецианските маски се носят за участие в публичния ритуал на карнавалите, но те не „изменят“ личността, а *я поставят в специална визуална среда*: дали ще бъде разпозната, дали ще бъде приета или отхвърлена, - всички тези въпроси се решават чрез погледа на другия. Този механизъм е пряко аналогичен на темата на проекта: портретът като лице, което е едновременно *идентификация* и *маска*, а скритият пласт - това, което остава невидимо, докато не бъде *търсено, разпознато, дешифрирано*.

Sala Tiziano, с неговата ясна, правоъгълна структура, линейно движение на посетителя и възможност за контролирано възприемане, се превръща в сцена на този визуален ритуал. Живописните произведения, разположени по стените на залата, функционират като *маски*, първите визуални регистри, които привличат вниманието. Срещуположно на тях, в архитектурно обособените зони, са разположени монитори, свързани с камери, чрез които се разкрива вторият слой на образа - хоризонт, на който маската се разтваря в контекста на реалното лице или структура. Архитектурата не „сервира“ произведенията, а ги поставя в

деликатно напрежение: между центъра и периферията, между публичното и частното, между изгледа и проникването.

Затъмняването на прозорците към двора създава **контролирана светлинна среда**, която фокусира вниманието върху картините и мониторите, но също така оставя *свободното пространство на двора* като външен контекст - визуален напомнящ елемент за онова, което остава отвън, извън „залата на видимото“. Именно този баланс между вътре и вън, между контролираното и отвореното, между видимия символ и скрития смисъл, прави Sala Tiziano не просто място за показване на произведения, а **активен участник в изграждането на преживяването и ключов партньор на проекта в рамките на визуалната и концептуална логика на биеналето**.

4. Описание на произведенията и начина на експониране

Проектът „Двойни портрети / Double Portraits“ включва серия от **10 живописни произведения**, всяко с размер **100 × 100 см**, разработени като двуслойни изображения. Първият слой представлява класически живописен портрет, възприеман директно от зрителя и функциониращ като автономен художествен обект. Вторият слой съдържа визуална информация, която остава невидима за човешкото око и може да бъде разкрита единствено чрез технологично посредничество, в случая чрез инфрачервена визуализация и видеообraz.

Експозицията е организирана като **линеен маршрут с ясно режисирано движение на посетителя**, при който физическото пространство, образите и технологичният слой функционират като единна система. Входната зона въвежда зрителя в концептуалната рамка на проекта чрез **текстов панел и монитор с видео, свързано с произведението „Hey Iran!“**, което маркира началната точка на серията и задава връзката между живописния образ и неговия вторичен, медиен живот.

Основната серия от живописни произведения е разположена по стените на Sala Tiziano като **ритмична последователност от еднотипни квадратни картини**, които изграждат визуален и концептуален континуум. Картините са първичният, „тих“ слой на изложбата – слой, който предполага съзерцание, но не предлага пълно разчитане на образа.

Срещуположно на живописните произведения са разположени **монитори**, които показват втория слой на изображенията – дигитален, аналитичен и наблюдаващ. Над всеки монитор е монтирана **ССТV камера**, която не функционира като охранителна система в традиционния смисъл, а като визуален посредник. Камерите са насочени не към публиката, а към самите изображения, като по този начин логиката на наблюдение се обръща: не зрителят е обект на контрол, а произведението.

Съществен елемент от експозиционната логика е присъствието на самата публика в изображението. В реално време на мониторите се появяват отражения, силуети и движения на посетителите, застанали пред картините. Този огледален ефект ясно показва, че вторият

визуален слой не е архивен или симулиран, а жив, променящ се и зависим от конкретното присъствие в пространството. По този начин зрителят осъзнава, че наблюдението не е еднопосочен акт, а ситуация на взаимно гледане, в която образът, технологията и човешкото присъствие се активират едновременно. Това придава допълнителна жизненост на произведенията и превръща експозицията в динамична визуална среда, която се променя с всяко ново влизане на посетител.

Прозорците към вътрешния двор са **частично затъмнени**, така че естествената светлина присъства като фонев елемент, без да доминира експозицията. Дворът остава видим като външен свят и контекст, но не участва пряко в изложбата, а подчертава разграничението между вътрешното, контролирано пространство и външната среда.

В дъното на маршрута е разположена **акцентната работа – диптих „Нобел“**, която функционира като концептуален и визуален финал на изложбата. Този диптих кондензира основните теми на проекта – власт, легитимация, символен капитал и институционално признание – и затваря цикъла на движение на зрителя: от първичния образ, през неговото наблюдение и интерпретация, към символния жест на институционално утвърждаване.

По този начин начинът на експониране не служи единствено за представяне на произведенията, а е активна част от художествената и кураторската концепция. Живопис, видео и архитектура изграждат **пространствен алгоритъм**, който поставя зрителя в ситуация на последователно наблюдение, сравнение и осъзнаване на механизмите, чрез които образът се конструира, интерпретира и легитимира.

5. Аргументация за национално представяне

„Двойни портрети / Double Portraits“ е проект с ясно разпознаваема художествена идентичност и вече доказана изложбена история, което го превръща в сигурен и аргументиран избор за национално представяне на България на Венецианското биенале. Серията започва своето развитие през 2019 г. и част от произведенията вече са били представени в утвърдени изложбени формати в България, включително в изложбата „XXL представя“ в галерия „Оборище 5“ (2020) и в самостоятелната изложба „Инфрачервени картини“ в галерия „Контраст“ (2021), където проектът е реализиран като мултимедийна инсталация.

В българския обществен контекст проектът „Двойни портрети“ намира допълнителен резонанс чрез чувствителността си към темата за двойствеността на властта и разминаването между публичен образ и реални механизми на управление. През последните години тези напрежения се проявиха ясно в поредица от граждански протести, насочени именно срещу усещането за прикрити зависимости, задкулисни структури и символна фасадност на властта. Без да илюстрира конкретни събития, проектът изразява тази чувствителност на ниво визуална логика, превръщайки я в универсално разбираем художествен език, който надхвърля локалния контекст и остава четим за международна публика.

Тази последователна изложбена практика показва, че „Двойни портрети“ не е експериментален или незавършен проект, а дългосрочно развивана художествена линия, която е преминала през различни етапи на публично представяне и критическа проверка. Това дава на комисията увереност, че проектът е концептуално устойчив, технически реализируем и способен да функционира пълноценно в международен контекст.

Изборът на Петко Дурмана като единствен автор позволява концентрирано представяне на силна и разпознаваема художествена позиция. В своята практика Дурмана последователно изследва образа като носител на публична власт, символ на капитал и идеологическо напрежение, като комбинира класическия живопис с технологични средства за визуализация. Това го позиционира като водещ български художник, работещ на границата между традиционния живопис и съвременните визуални технологии, без да подражава на доминиращи международни модели, а развивайки собствен, ясно отличим художествен език.

Проектът демонстрира рядко срещан баланс между концептуална дълбочина и визуална яснота. Технологичният елемент не е самоцел, а е подчинен на художествената идея и служи за разкриване на втори, скрит слой на изображението. Именно тази съдържана и интелигентна употреба на технологии прави „Двойни портрети“ особено подходящ за международна сцена като Венецианското биенале, където се ценят проекти с ясна концепция, зрялост и критична позиция.

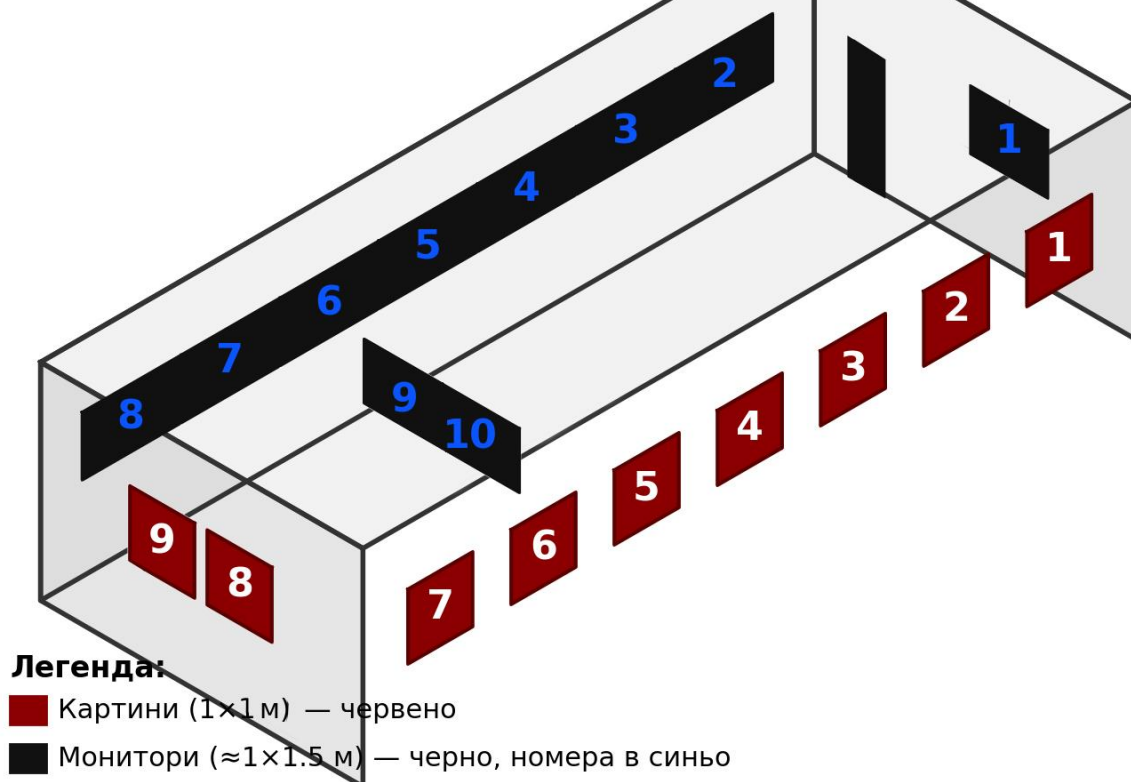
Кураторският подход залага на ясна структура, контролирано въздействие и четимост, което позволява проектът да бъде възприет едновременно интуитивно и аналитично. „Двойни портрети“ не цели да впечатлява чрез мащаб или ефектност, а да постави зрителя в позиция на активно наблюдение и съмнение - позиция, която е в основата на съвременното критическо изкуство и напълно съответства на задачата за национално представяне на България в рамките на Венецианското биенале.

[illegible]

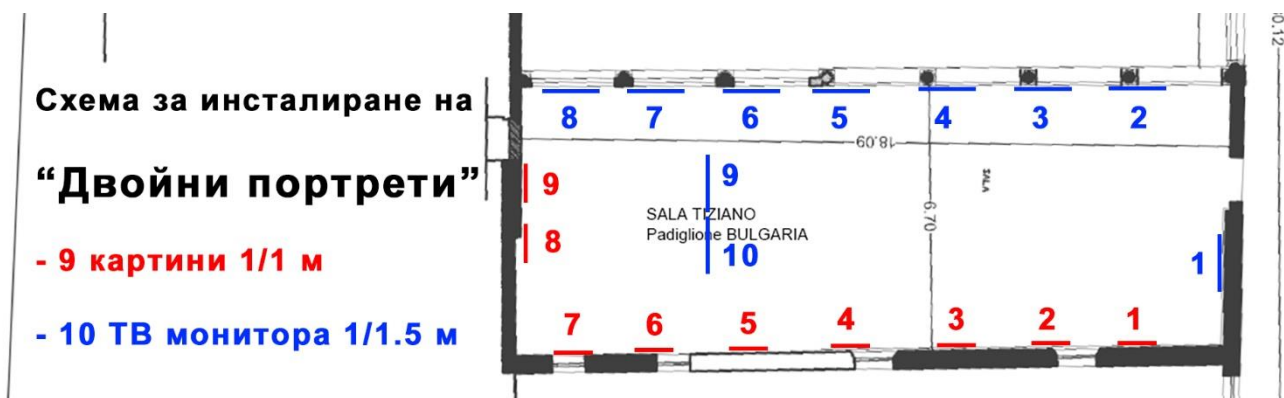
Архитектурата на пространството е използвана като активен елемент на проекта.

Изометрична визуализация на експозицията

Изометрична схема — Sala Tiziano / „Двойни портрети“

Изометричната схема дава представа за мащаба и пространственото въздействие на инсталацията. Тя показва отношението между картините, мониторите и тялото на зрителя. Централните окачени монитори функционират като визуален фокус в пространството.

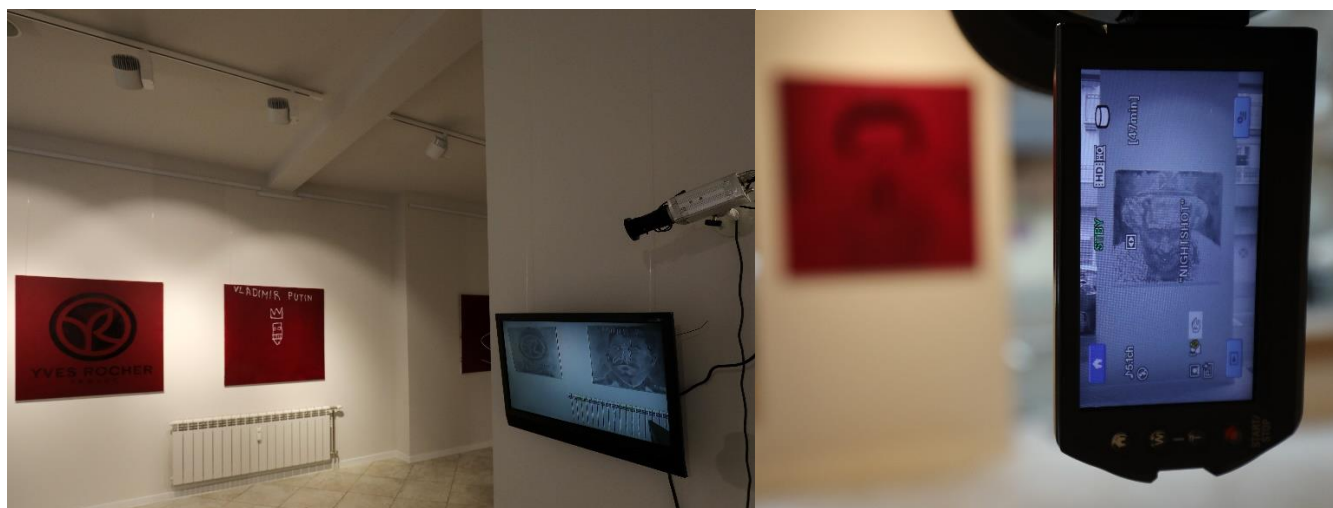
Атмосферен рендер за визуално преживяване

Пример за двойния визуален принцип (във видимия и в инфрачервения спектър) – „Hey Iran!“

Предаставяне на „Двойни портрети“ в Галерия Контраст – 2021 г.

Серията „Двойни портрети“ е представена за първи път като мултимедийна инсталация с инфрачервени CCTV камери и монитори в Галерия Контраст през 2021 г.

Проектът активно включва публиката чрез възможността за инфрачервени селфита в реално време. Авторът ще присъства по време на откриването и ключовите дни на изложбата и чрез специално модифициран смартфон ще се заснема с посетителите и произведенията. Тази практика е доказано ефективна и води до органично споделяне в социалните мрежи.